

MEMORIAELBOEK Begijnhofmuseum

In de Mermanskamer van het Begijnhofmuseum ligt een boek, het Memoriaelboek. De inhoud ervan is op het eerste gezicht niet zo duidelijk. Het is geen document met de namen van alle begijnen van het Turnhoutse begijnhof sinds 1600, noch een handschrift waarin alle verkoopgegevens van de begijnhofhuizen staan. Het Memoriaelboek bevat alle belangrijke gebeurtenissen van het Turnhoutse begijnhof uit de zeventiende eeuw. Deze zijn met de hand geschreven.

Giften

Wanneer je door het boek bladert, vallen enkele pagina's meteen op. Ze volgen hetzelfde stramien. Aan de linkerkant hebben ze een kolom met namen van begijnen en aan de rechterkant een kolom met moeilijk te ontcijferen tekens. Op deze pagina's staan alle giften van begijnen aan het begijnhof of aan de kerk. De giften waren meestal geldelijk, maar omvatten soms ook opbrengsteigendommen zoals een hoeve of een boerderij met gronden.

In de periode na 1660 stonden bijna alle schenkingen in het teken van één project: de bouw en de aankleding van de nieuwe kerk.

Voorgeschiedenis

Rond 1370 werd een eerste kapel gebouwd op een klein stukje grond van de Warande (jachtterrein van het kasteel). Het was een hele kleine kapel. Als je het begijnhof langs de hoofdepoort binnen wandelt, zie je vandaag nog steeds de contouren van de fundamenten van deze bidplaats. Eén van de weinige voorwerpen die uit dit kerkje bewaard zijn gebleven, is het smeedijzeren tabernakeldeurtje. Het behoort tot de collectie van het Begijnhofmuseum.

Na heel wat turbulente jaren van militaire en godsdienstige strubbelingen en epidemieën van pest, tyfus en hongersnood, groeide het aantal begijnen op het begijnhof in de zeventiende eeuw gestaag aan. In twintig jaar tijd steeg het aantal professies van 27 naar 92. In mei 1624 werd het kerkje vergroot en ook de meeste nu nog bestaande huizen dateren uit de zeventiende eeuw.

In de tweede helft van de zeventiende eeuw bloeide de begijnenbeweging helemaal op. Waar er bij het vergroten van de eerste kerk 92 begijnen op het hof woonden, waren dat er in 1656 reeds 217. De vergrote kerk was dus opnieuw ... te klein.

Bouw nieuwe begijnhofkerk

In het Memoriaelboek staat daarover het volgende.

Int jaer 1662, den 25 Junie, is tot Godts eere ende glorie, geleyt den eerste steen om te bouwe een nieuwe kercke, de welcke Godt hebbe loff, welke sonder ongeluck is volhoudt. In het jaer 1666, op den feestdach van S. Begga, onse Patronesse syn wy van d' oude kerkck overgecomen in de nieuwe, alwaer sedert dien dach den Goddelycken dienst altijt is geschidt, en was doen noch niet al geplaveyt; maar in het jaer 1667 is alle volmaectt.

Gulle schenker

De grootste schenker voor de vergroting van het eerste kerkje en de bouw van de tweede kerk was Cornelis Lanschot (°1573 - †1656). Hij was een rijke, Antwerpse koopman en broer van Maria Lanschot (†1640), grootjuffrouw op het begijnhof van Turnhout. Voor de vergroting in 1624 schonk hij 1000 gulden. In zijn testament liet hij het volgende optekenen met betrekking tot de opbrengsteigendom voor de eventuele bouw van een nieuwe kerk. "... en de hoeve tot Lokeren aan het Begynhof tot Turnhout tot opbouwinge ofte vergrootinhe van der kercke vant zelve Begynhof."

Tekst: Karolien Geerts

Foto: Bram Luyts

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

Inventaris:

Begijnhofmuseum
Begijnhof 56, 2300 Turnhout

Bibliografie:

- Memoriaelboek.
- JANSEN J. , *Het kunstpatrimonium van het begijnhof te Turnhout*. Brussel, KIK, 1988.
- VANDEN BOSSCHE H. , *Begijnen, begijnhoven en het begijnhof van Turnhout*. Turnhout, Brepols Publishers, 2013.
- Gidsen Begijnhofmuseum

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, klikken naar Object van de Maand)

Contact: TRAM 41 - Stadhuis , Grote Markt 1, B - 2300 Turnhout

Tel: + 32 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Eric Vos, Boomstraat 6, B-2300 Turnhout, +32 14 44 33 11

